

PHÁT TRIỂN VÀ ĐỔI MỚI HỆ THỐNG TIÊU CHUẨN VIỆT NAM

DUY TÂN

Hệ thống Tiêu chuẩn Việt Nam (TCVN) đã được hình thành và phát triển trong vòng 45 năm qua, góp phần đáp ứng những yêu cầu cơ bản về phát triển sản xuất, kinh doanh và thương mại, đồng thời cũng đã có những đóng góp quan trọng trong việc giải quyết những vấn đề bức xúc nảy sinh do những đòi hỏi của nền kinh tế-xã hội qua các giai đoạn phát triển của đất nước. Hệ thống TCVN tuy đã bao quát được nhiều lĩnh vực của hoạt động kinh tế-xã hội nhưng trước những yêu cầu của thời kỳ công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước và hội nhập kinh tế quốc tế hệ thống TCVN cũng còn nhiều bất cập cần được giải quyết bao gồm việc chuyển đổi cả về cơ cấu của hệ thống TCVN cũng như về nội dung kỹ thuật của các TCVN.

Các tiền đề cho việc phát triển và đổi mới hệ thống TCVN

1) Nền kinh tế-xã hội của đất nước ngày càng phát triển theo hướng tăng cường hội nhập quốc tế

Đây là một trong những tiền đề cơ bản để đổi mới hệ thống TCVN dưới sự tác động của các yếu tố: sự thay đổi cơ cấu của nền kinh tế; sự xuất hiện của các thị trường mở đối với sản phẩm, hàng hoá và dịch vụ; sự xuất hiện của các yếu tố điều tiết thị trường mới trong thực tiễn sản xuất-kinh doanh-dịch vụ; nhu cầu đổi mới công nghệ, quản lý và tạo sản phẩm mới; nhu cầu tham gia của các bên có liên quan trong việc phát triển hạ tầng tiêu chuẩn và chất lượng quốc gia; nhu cầu

xã hội hoá hoạt động xây dựng và áp dụng tiêu chuẩn; vai trò ngày càng gia tăng của tiêu chuẩn đối với hoạt động trong lĩnh vực quy chuẩn kỹ thuật,...

Hoạt động tiêu chuẩn hoá (TCH) Việt Nam đã và đang được nhà nước tạo điều kiện và hỗ trợ phát triển một cách khá ổn định để phát triển theo hướng tăng cường hội nhập với dòng chảy của hoạt động TCH thế giới, đặc biệt trong các lĩnh vực phục vụ quản lý nhà nước và thúc đẩy thương mại phát triển.

2) Các thay đổi về cơ chế quản lý kinh tế-xã hội

Sự thay đổi về cơ cấu và các mối quan hệ giữa các cơ quan quản lý nhà nước các cấp, sự chuyển dịch một số chức năng của các tổ chức công sang các tổ chức phi chính phủ và tổ chức độc lập, sự mở rộng quan hệ đối thoại giữa nhà nước và xã hội, sự cải tiến chất lượng dịch vụ của các cơ quan công quyền, sự tham gia của xã hội trong hoạt động quản lý nhà nước và sự minh bạch hoá hoạt động của các cơ quan công quyền,... đòi hỏi phải có sự thay đổi các quan hệ đối với hoạt động trong lĩnh vực tiêu chuẩn hoá, từ đó dẫn đến sự thay đổi về cơ cấu và cách tiếp cận về đổi mới và phát triển hệ thống TCVN.

Theo Luật Tiêu chuẩn và Quy chuẩn kỹ thuật 2006, TCVN được xác định là văn bản kỹ thuật tự nguyện áp dụng được xây dựng theo các nguyên tắc công khai, minh bạch, đồng thuận với sự tham gia của các tổ chức, cá nhân có liên quan.

Điều này hoàn toàn phù hợp với các nguyên tắc của Hiệp định WTO/TBT.

3) Sự tăng cường hội nhập quốc tế về kinh tế của đất nước

Trong bối cảnh của xu thế toàn cầu hoá các mối quan hệ kinh tế trên trường quốc tế và việc hình thành các tổ chức hợp tác khu vực về kinh tế và hải quan, nước ta đang tăng cường sự tham gia trong các tổ chức hợp tác kinh tế, hợp tác chuyên môn ở tầm quốc tế và khu vực. Đây là điều kiện thuận lợi để chúng ta hoạch định sự phát triển và đổi mới hệ thống TCVN theo hướng hài hoà/tiếp cận với các hệ thống TCQT, TCKV và TCNN tiên tiến.

4) Luật Tiêu chuẩn và Quy chuẩn kỹ thuật là nền tảng pháp lý để phát triển và đổi mới hệ thống TCVN

Luật Tiêu chuẩn và Quy chuẩn kỹ thuật đã được Quốc hội thông qua ngày 29/6/2006 và có hiệu lực từ 01/01/2007. Luật Tiêu chuẩn và Quy chuẩn kỹ thuật là căn cứ pháp lý vững chắc để phát triển và đổi mới hệ thống TCVN theo các hướng sau:

*** Thay đổi về hình thức áp dụng tiêu chuẩn**

Sự khác biệt lớn nhất giữa thực tiễn hoạt động tiêu chuẩn hoá trong nước và thông lệ quốc tế trước đây chính là ở quy định về hình thức áp dụng tiêu chuẩn. Ở đa số các nước phát triển, tiêu chuẩn được áp dụng tự nguyện trong khi ở Việt Nam, hàng loạt TCVN đã được quy định là bắt buộc áp dụng. Sự khác biệt này đã được tháo gỡ khi Luật Tiêu chuẩn và Quy chuẩn kỹ thuật quy định TCVN là văn bản kỹ thuật tự nguyện áp dụng. Đồng thời, chúng ta sẽ thiết lập và phát triển hệ thống quy chuẩn kỹ thuật bắt buộc áp dụng với việc sử dụng TCVN liên quan làm căn cứ kỹ thuật.

Sự thay đổi về hình thức áp dụng của tiêu chuẩn đòi hỏi phải xem xét, chuyển đổi hàng loạt TCVN có liên quan để chuyển chúng sang hệ

thống Quy chuẩn kỹ thuật quốc gia (QCVN).

*** Loại bỏ loại hình tiêu chuẩn ngành khỏi hệ thống tài liệu tiêu chuẩn**

Theo Luật Tiêu chuẩn và Quy chuẩn kỹ thuật, từ nay sẽ không còn loại hình tiêu chuẩn ngành (TCN). Tuy nhiên, hàng loạt nội dung đã được quy định trong nhiều TCN vẫn còn rất cần thiết đối với các nhà sản xuất. Do vậy, vẫn cần phải duy trì các điều khoản và yêu cầu để sử dụng hợp lý các TCN đã tồn tại cho việc phát triển hoạt động của các ngành riêng biệt. Cần phải xác định hình thức tồn tại của các TCN, cụ thể là xem xét, chuyển đổi các TCN thành TCVN hoặc tiêu chuẩn cơ sở (TCCS). Các cơ quan quản lý cùng với các hội, hiệp hội nghề nghiệp cần phối hợp để đưa ra quyết định thống nhất về vấn đề này và tổ chức việc xem xét, chuyển đổi TCN. Sự phát triển của hệ thống TCCS trong điều kiện mới sẽ tạo cơ sở cho việc phát triển hệ thống TCVN, đặc biệt là khả năng chấp nhận các TCCS thành tiêu chuẩn quốc gia khi cần thiết.

*** Tiêu chuẩn quốc gia là căn cứ kỹ thuật cho việc xây dựng quy chuẩn kỹ thuật**

Luật Tiêu chuẩn và Quy chuẩn kỹ thuật quy định mối quan hệ giữa tiêu chuẩn và quy chuẩn kỹ thuật. Cần lưu ý rằng một trong những mục đích áp dụng tiêu chuẩn là đảm bảo an toàn cho con người, bảo vệ sức khoẻ, môi trường và đó cũng chính là mục đích của các quy định, yêu cầu của quy chuẩn kỹ thuật. Do sự trùng hợp về mục đích nêu trên mà TCVN sẽ được sử dụng tối đa, làm căn cứ kỹ thuật cho việc xây dựng quy chuẩn kỹ thuật.

Trong quá trình áp dụng các quy chuẩn kỹ thuật, trước hết cần sử dụng các phương pháp thử và phương pháp đo đã được tiêu chuẩn hoá cũng như các quy tắc lấy mẫu, quy trình thử nghiệm, đo lường, v.v... bởi vì việc quy định các phương pháp khác sẽ dẫn đến những rào cản kỹ thuật trong thương mại.

D.T

(Nguồn Tổng cục TCDLCL)